

พบบ.องค์การสื่อสารสาธารณะที่เป็นอิสระ
เครื่องมือก้าวพ้นหลุมดำของประเทศไทย

ประเวศ วะสี

๑.

ประเทศติดอยู่ในหลุมดำ

เรามีปัญหาหลายๆ ที่สลับซับซ้อนอย่างไม่มีหวังจะแก้ไขได้ เช่น การขาดประชาธิปไตยที่แท้จริง การขาดความเป็นธรรมทางสังคม การแก้ความยากจนไม่ได้ เจ้าหน้าที่รัฐขาดความรับผิดชอบและข่มเหงรังแกประชาชน ฯลฯ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้มองไม่เห็นทางจะแก้ไขได้ ไม่ว่าจะเปลี่ยนรัฐบาลมาที่รัฐบาล ไม่ใช่เพราะเราไม่มีนายกรัฐมนตรีที่เป็นคนดี เราเคยมี แต่ถึงมีก็แก้ไขไม่ได้ เพราะปัญหาปัจจุบันเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อน **ปัญหาที่ซับซ้อนแก้ไขไม่ได้ด้วยอำนาจ**

ที่ฟิลิปปินส์ คอราซอนอาคีโน ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีด้วยการปฏิวัติของประชาชนที่ขับไล่มาร์กอสออกไป อาคีโนก็เป็นคนดี แต่ปัญหาพื้นฐาน เช่น ความยากจนและความไม่เป็นธรรมทางสังคมก็แก้ไขไม่ได้เลย คุณทักษิณก็เป็นนายกรัฐมนตรีที่มีอำนาจมากที่สุดแต่ก็แก้ปัญหายากๆ ในสังคมไทยไม่ได้ นี่ถ้ามีรัฐธรรมนูญใหม่ แต่ สส. คล้ายเก่า รัฐบาลก็คล้ายเก่า เราจะมีหวังออกจากหลุมดำได้อย่างไร ในขณะที่การเลือกตั้งก็ต้องพยายามทำให้ดีที่สุด แต่อย่าไปฝากความหวังไว้กับการเลือกตั้งอย่างเดียว ต้องพยายามทำความเข้าใจและสร้างเครื่องมืออื่นๆ ที่จะทำให้เรากระโดดข้ามหลุมดำไปให้ได้

๒.

ถ้าประชาชนรู้ความจริงโดยทั่วถึงและสามารถสื่อสารระหว่างกันได้ ประเทศจะเจริญโดยรวดเร็ว

คนจะฉลาดเพราะรู้ความจริง ถ้าไม่รู้ความจริงก็ทำอะไรก็ไม่ถูก ถูกหลอก ถูกต้มตุ๋น ถูกเอาเปรียบ และไม่สามารถใช้สิทธิใช้เสียงในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการใช้อำนาจใดๆ ได้

พื้นที่แห่งการรับรู้ความจริงปิดสำหรับประชาชนไทย เพราะอำนาจรัฐกับอำนาจเงินได้เข้าควบคุมการสื่อสารทางวิทยุและโทรทัศน์จนเกือบหมดสิ้น รัฐก็จะบอกสิ่งที่รัฐอยากบอก อำนาจเงินก็จะใช้ในการโฆษณาอมเมาให้บริโภคนิยมและตกอยู่ในความโง่เขลา การสื่อสารประเภทนี้ถ้าจะมีก็คงมีต่อไป

แต่ประเทศควรมีระบบการสื่อสารอีกประเภทหนึ่ง ที่เป็นการสื่อสารสาธารณะที่เป็นอิสระ อิสระจากอำนาจรัฐและอำนาจเงิน สื่อสารให้คนไทยรู้ความจริงโดยทั่วถึงทั้งประเทศ และสามารถสื่อสารระหว่างกันได้ ซึ่งรวมถึงการสื่อสารในชุมชนและระหว่างชุมชนทั้งหมดด้วย เป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางปัญญาอย่างกว้างขวาง การเปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางปัญญาอย่างกว้างขวางจะทำให้คนไทยทั้งหมด ชุมชนทั้งหมด ท้องถิ่นทั้งหมด มีบทบาทในการสร้างสรรค์ ในการแก้ปัญหา ในการกำหนดอนาคตของตนเอง ในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ นี่คือการกระโดดของการมีประชาธิปไตย ที่ไม่ใช่มีแต่การเลือกตั้งเท่านั้น

๓.

องค์การสื่อสารสาธารณะที่เป็นอิสระ (อสร.)

องค์การนี้ควรเป็นองค์การใหม่ แม้จะมีการสื่อสารของรัฐ เช่น กรมประชาสัมพันธ์ อสมท. หรือสื่อของกองทัพ อยู่แล้วก็ตาม แต่องค์กรเก่าๆ เหล่านี้ได้สะสมความเคยชินและการมีกลุ่มคนที่มีผลประโยชน์ในองค์กรเหล่านี้จำนวนมาก ถ้าไปเอาองค์กรเหล่านี้มาเป็นองค์การสื่อสารสาธารณะที่เป็นอิสระ จะมีความเสียหายสูงและเสียเวลามาก จริงอยู่รัฐบาลควรมีนโยบายให้องค์กรสื่อต่างๆ ของรัฐทำเพื่อสังคมมากขึ้นเท่าที่จะทำได้ แต่ขณะเดียวกันควรมีองค์การสื่อสารสาธารณะที่เป็นอิสระ ที่เป็นองค์การใหม่ เป็นองค์การปฏิบัติ ไม่ใช่องค์กรที่ไปทำหน้าที่ควบคุมอนุมัติคลื่นการสื่อสารแบบ กสท.

อสร. มีสถานโทรทัศน์และสถานีวิทยุของตัวเอง รวมทั้งสามารถส่งเสริมและสนับสนุนระบบการสื่อสารของชุมชนทั่วประเทศทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ให้สามารถนำความรู้ สารบันเทิง เรื่องดีๆ มาสื่อสารกัน รวมถึงปัญหาและความคิดความอ่านในการแก้ไขและการพัฒนา มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ทั้งนี้โดยมีความเป็นกลางทางการเมือง และไม่เป็นเครื่องมือเพื่อธุรกิจ

อสร. เป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่ใช่ส่วนราชการ แต่มีคณะกรรมการที่ได้มาจากกระบวนการสรรหาที่เป็นอิสระและมีคุณภาพ เป็นผู้กำกับดูแล มีที่มาของงบประมาณที่เป็นอิสระ และมั่นคง ปีละไม่ต่ำกว่า ๒,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งกำหนดโดยกฎหมาย อาจมีที่มาจากภาษีธุรกรรมที่เกี่ยวกับการสื่อสาร หรือกำหนดใน พรบ. อสร. ว่ารัฐบาลต้องจัดงบประมาณสนับสนุนไม่ต่ำกว่าปีละ ๒,๐๐๐ ล้านบาท องค์การนี้ห้ามมีรายได้จากการโฆษณาสินค้า

๔.

พรบ. องค์การสื่อสารสาธารณะที่เป็นอิสระ

เนื่องจากต้องการองค์กรที่มีอิสระและมีคุณภาพสูงมาก อสส. จึงไม่สามารถจัดตั้งสังกัดในหน่วยราชการหนึ่งใดได้ จึงต้องมีพระราชบัญญัติจัดตั้งโดยเฉพาะให้ได้องค์กรที่มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์

มีนักวิชาการที่ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มาเป็นเวลาพอสมควรและได้ยกร่าง พรบ. นี้ขึ้นมาให้ดูเป็นตัวอย่างแล้ว ซึ่งจะนำเสนอสาธารณะให้มีส่วนร่วมในการวิพากษ์วิจารณ์ และร่วมร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ในเร็ววันนี้

ในการประชุมจุดประกายความคิดยุทธศาสตร์สังคม ที่จัดโดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ตึกสันติไมตรีในทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ นายกรัฐมนตรีก็นั่งฟังอยู่ด้วย เมื่อฟังผมเสนอเรื่องนี้ ท่านนายกรัฐมนตรีกล่าวว่า

“๒,๐๐๐ ล้านบาทไม่มากเลย ผมจัดให้เดี๋ยวนี้ก็ยังได้”

เงิน ๒,๐๐๐ ล้านบาทต่อปีสำหรับเรื่องใหญ่และสำคัญขนาดนี้นับว่าไม่มาก เครื่องจับเขม่าถ่านหินที่โรงไฟฟ้าแม่เมาะแห่งเดียวก็ราคา ๑๐,๐๐๐ ล้านบาทแล้ว แต่ อสส. จะเป็นเครื่องมือจัดการเขม่าทางปัญญาของคนทั้งชาติ งบประมาณกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงเดียวก็ตกปีละ ๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาทแล้ว แต่ก็ยังสร้างปัญญาได้ช้ามาก ถ้าเรามีระบบการสื่อสารที่ทำให้คนไทยรู้ความจริงโดยทั่วถึง และสื่อสารระหว่างกันได้ ซึ่งจะเป็นการอภิวัฒน์ทางปัญญาอย่างก้าวกระโดดของคนทั้งชาติ เงิน ๒,๐๐๐ ล้านบาทต่อปีจึงนับว่าน้อยมาก

จึงขอให้เพื่อนคนไทยและรัฐบาลช่วยกันพิจารณาการออก พรบ. องค์การสื่อสารสาธารณะที่เป็นอิสระ หากทำให้สำเร็จในช่วงของอายุรัฐบาลนี้ และสถานิติบัญญัตินี้ ก็จะเป็นการดี เพราะเป็นการร่วมกันสร้างเครื่องมือใหญ่ในการก้าวพ้นหลุมดำของประเทศไทย
